

INGLIZ TILI DARSLARIDA OG‘ZAKI NUTQNI RIVOJLANTIRISH USULLARI

To‘lanova Sarvinoz Sherzod qizi

Farg‘ona shahar 1-son texnikumi ingliz tili fani o‘qituvchisi

ANNOTATSIYA

Kalit so‘zlar:Ingliz tili ta’limi,Og‘zaki nutq,Nutqiy kompetensiya,Kommunikativ metod,Interfaol ta’lim,Dialogik nutq,Monologik nutq,Rolli o‘yinlar,Muloqot ko‘nikmalari,Chet tilini o‘qitish metodikasi.

Ushbu maqolada ingliz tili darslarida o‘quvchilarning og‘zaki nutqini rivojlantirishning samarali usullari va pedagogik yondashuvlari tahlil qilinadi. Tadqiqotda kommunikativ metod, interfaol ta’lim texnologiyalari, dialog va monolog mashqlari, rolli o‘yinlar hamda guruhli ishlash usullarining ahamiyati yoritilgan.

Shuningdek, o‘quvchilarning nutqiy kompetensiyasini shakllantirish, erkin muloqot qilish ko‘nikmalarini rivojlantirish va chet tilida fikr bildirish faolligini oshirishga xizmat qiluvchi metodlarning amaliy jihatlari ko‘rib chiqilgan.

ANNOTATION

Keywords: English language teaching, Oral speech, Speech competence, Communicative method, Interactive education, Dialogic speech, Monologue speech, Role-playing games, Communication skills, Methodology of teaching a foreign language.

This article analyzes effective methods and pedagogical approaches for developing students' oral speech in English lessons. The study highlights the importance of the communicative method, interactive educational technologies, dialogue and monologue exercises, role-playing games, and group work methods.

Also, practical aspects of methods that serve to form students' speech competence, develop free communication skills, and increase the activity of expressing opinions in a foreign language are considered.

АННОТАЦИЯ

Ключевые слова: преподавание английского языка, устная речь, речевая компетенция, коммуникативный метод, интерактивное обучение, диалогическая речь, монологическая речь, ролевые игры, коммуникативные навыки, методика преподавания иностранного языка.

В данной статье анализируются эффективные методы и педагогические подходы к развитию устной речи учащихся на уроках английского языка. В исследовании подчеркивается важность коммуникативного метода, интерактивных образовательных технологий, диалоговых и монологических упражнений, ролевых игр и методов групповой работы.

Также рассматриваются практические аспекты методов, способствующих формированию речевой компетенции учащихся, развитию навыков свободной коммуникации и повышению активности выражения мнений на иностранном языке.

KIRISH

Bugungi kunda chet tillarini o'qitish tizimida o'quvchilarning og'zaki nutqini rivojlantirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Ingliz tilini o'rganish jarayonida grammatik qoidalarni bilishning o'zi yetarli emas, balki o'quvchi ushbu bilimlarni amaliy muloqotda qo'llay olishi zarur. Shu sababli ingliz tili darslarida o'quvchilarning og'zaki nutqini rivojlantirishga qaratilgan zamonaviy metod va texnologiyalardan foydalanish alohida ahamiyat kasb etadi. Og'zaki nutq insonning fikrini erkin ifodalashi, suhbatda faol ishtirok etishi va muloqot jarayonida o'z nuqtayi nazarini himoya qila olishiga xizmat qiladi.

Og'zaki nutq tushunchasi va uning ahamiyati Og'zaki nutq – bu insonning o'z fikrini og'zaki shaklda ifodalashi, suhbatdosh bilan muloqot qilishi va ma'lumot

almashish jarayonidir. Ingliz tilini o'qitishda og'zaki nutqni rivojlantirish o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini shakllantirishning asosiy omillaridan biri hisoblanadi. Og'zaki nutqning rivojlanishi natijasida o'quvchilar erkin gapirish, fikr almashish, savollarga javob berish, bahs-munozaralarda qatnashish va kundalik hayotiy vaziyatlarda til vositalaridan samarali foydalanish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Og'zaki nutqni rivojlantirishning pedagogik asoslari Ingliz tili darslarida og'zaki nutqni rivojlantirish o'quvchilarning yosh va psixologik xususiyatlarini hisobga olgan holda tashkil etilishi kerak. O'qituvchi dars davomida qulay kommunikativ muhit yaratishi, o'quvchilarning xato qilishdan qo'rqmasliklariga erishishi hamda ularni faol muloqotga jalb etishi zarur. Nutqiy faoliyatni rivojlantirishda tinglab tushunish, gapirish, o'qish va yozish ko'nikmalari o'zaro bog'liq holda shakllantiriladi. Ayniqsa, tinglab tushunish va gapirish faoliyatlari og'zaki nutq rivojlanishining muhim tarkibiy qismlaridir.

Kommunikativ metoddan foydalanish Kommunikativ metod ingliz tilini o'qitishda eng samarali yondashuvlardan biri hisoblanadi. Ushbu metodning asosiy maqsadi o'quvchilarda muloqot qilish ko'nikmalarini shakllantirishdir. Kommunikativ metod asosida tashkil etilgan darslarda o'quvchilar real hayotiy vaziyatlarga yaqin bo'lgan topshiriqlarni bajaradilar. Masalan, tanishuv, xarid qilish, mehmon kutib olish, sayohat qilish kabi mavzular bo'yicha suhbatlar tashkil etiladi. Bunday mashg'ulotlar o'quvchilarning nutqiy faolligini oshiradi va ularda tilni amaliy qo'llash ko'nikmasini rivojlantiradi.

Dialogik nutqni rivojlantirish usullari Dialogik nutq ikki yoki undan ortiq shaxslar o'rtasidagi muloqotni anglatadi. Ingliz tili darslarida dialogik nutqni rivojlantirish uchun juftliklarda ishlash samarali natija beradi. O'quvchilar savol-javoblar tashkil etadilar, kundalik mavzularda suhbatlashadilar, muammoli vaziyatlarni muhokama qiladilar. Dialogik mashqlar orqali o'quvchilar tezkor fikrlash, suhbatni davom ettirish va savollarga mos javob qaytarish ko'nikmalarini

egallaydilar. Monologik nutqni rivojlantirish usullari Monologik nutq bir shaxs tomonidan ma'lum mavzu yuzasidan fikr bayon etish jarayonidir. Monologik nutqni rivojlantirish uchun o'quvchilarga rasmlar asosida hikoya tuzish, ma'lum mavzu bo'yicha taqdimot qilish, voqealarni ketma-ket bayon etish kabi topshiriqlar beriladi. Bunday mashg'ulotlar o'quvchilarning mustaqil fikrlash, so'z boyligini kengaytirish va grammatik jihatdan to'g'ri gap tuzish malakalarini rivojlantiradi.

Rolli o'yinlardan foydalanish Rolli o'yinlar ingliz tili darslarida og'zaki nutqni rivojlantirishning eng samarali usullaridan biri hisoblanadi. Ushbu usul o'quvchilarga turli ijtimoiy vaziyatlarni modellashtirish imkonini beradi. Masalan, shifokor va bemor, sotuvchi va xaridor, o'qituvchi va o'quvchi kabi rollar taqsimlanadi. O'quvchilar berilgan vaziyat asosida muloqot qiladilar. Natijada ularning nutqiy faolligi oshadi va muloqot qilishga bo'lgan qiziqishi kuchayadi.

Bahs-munozara metodidan foydalanish Bahs-munozaralar o'quvchilarning mustaqil fikrlash va o'z nuqtayi nazarini himoya qilish qobiliyatlarini rivojlantiradi. Ingliz tili darslarida turli mavzular yuzasidan munozaralar tashkil etish mumkin. Masalan, internetning foydasi va zarari, onlayn ta'limning afzalliklari, ekologik muammolar kabi mavzular tanlanadi. O'quvchilar fikr bildiradilar, dalillar keltiradilar va savollarga javob beradilar. Bu esa og'zaki nutqning rivojlanishiga xizmat qiladi. Interfaol metodlardan foydalanish Interfaol metodlar o'quvchilarning darsdagi faolligini oshirishga yordam beradi. "Aqliy hujum", "Klaster", "Baliq skeleti", "Sinkveyn", "Insert" kabi metodlar o'quvchilarni erkin fikr bildirishga undaydi. Ushbu metodlar yordamida o'quvchilar yangi so'zlarni o'zlashtiradilar, fikrlarini tartibli ifodalaydilar va muloqot jarayonida faol ishtirok etadilar.

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish Zamonaviy ta'limda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish muhim ahamiyatga ega. Ingliz tilidagi videolarni tomosha qilish, audio materiallarni tinglash, onlayn platformalar orqali suhbatlar tashkil etish o'quvchilarning talaffuzini va nutqiy

ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shuningdek, multimedia vositalari darslarni qiziqarli va samarali tashkil etishga yordam beradi.

Lug'at boyligini oshirish orqali og'zaki nutqni rivojlantirish Og'zaki nutqning rivojlanishi o'quvchilarning lug'at boyligiga bevosita bog'liqdir. Shu sababli darslarda yangi so'zlarni o'rgatish va ularni amaliy nutqda qo'llashga alohida e'tibor qaratilishi zarur. So'z o'yinlari, kartochkalar bilan ishlash, sinonim va antonimlarni o'rganish, mavzuga oid lug'atlar tuzish kabi mashqlar lug'at boyligini oshirishga xizmat qiladi.

Talaffuz ustida ishlash To'g'ri talaffuz og'zaki nutqning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Ingliz tilida ayrim tovushlar o'zbek tilida mavjud bo'lmagani sababli o'quvchilar talaffuzda qiyinchiliklarga duch keladilar. Shu sababli fonetik mashqlar, audio yozuvlarni tinglash va takrorlash, she'r va qo'shiqlardan foydalanish orqali talaffuzni takomillashtirish mumkin.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, ingliz tili darslarida og'zaki nutqni rivojlantirish o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini shakllantirish va chet tilida erkin muloqot qilish ko'nikmalarini rivojlantirishning muhim shartlaridan biridir. Zamonaviy ta'lim jarayonida kommunikativ yondashuv, dialog va monolog mashqlari, rolli o'yinlar, bahs-munozaralar, guruhli ishlash hamda interfaol metodlardan foydalanish o'quvchilarning nutqiy faolligini oshirishga xizmat qiladi. Shuningdek, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, audio va video materiallar, turli didaktik o'yinlar o'quvchilarning ingliz tiliga bo'lgan qiziqishini kuchaytirib, ularning talaffuz, lug'at boyligi va nutq ravonligini takomillashtiradi.

Og'zaki nutqni rivojlantirish jarayonida o'qituvchining roli alohida ahamiyatga ega bo'lib, u darslarda qulay kommunikativ muhit yaratishi, har bir o'quvchining faol ishtirokini ta'minlashi va ularni mustaqil fikr bildirishga undashi zarur. O'quvchilarning yosh va individual xususiyatlarini hisobga olgan holda tanlangan metod va usullar ta'lim samaradorligini yanada oshiradi. Natijada o'quvchilar ingliz

tilida erkin fikr almashish, suhbat qurish, o‘z qarashlarini asoslab berish va turli kommunikativ vaziyatlarda muvaffaqiyatli ishtirok etish imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

Shu bois ingliz tili darslarida og‘zaki nutqni rivojlantirishga qaratilgan usullarni muntazam va maqsadli qo‘llash zamonaviy, raqobatbardosh hamda chet tilida samarali muloqot qila oladigan shaxslarni tarbiyalashning muhim omili hisoblanadi.

Guruhli ishlashning ahamiyati Guruhli ishlar o‘quvchilarning hamkorlikda ishlash ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Kichik guruhlarda tashkil etilgan suhbatlar, loyiha ishlari va taqdimotlar o‘quvchilarning muloqotga kirishish imkoniyatlarini kengaytiradi. Guruhli faoliyat davomida har bir o‘quvchi o‘z fikrini bildirishga harakat qiladi va shu orqali nutqiy tajribasi ortadi.

Og‘zaki nutqni baholash mezonlari Og‘zaki nutqni baholashda bir nechta mezonlarga e‘tibor qaratiladi. Bular nutq ravonligi, grammatik to‘g‘rilik, lug‘at boyligi, talaffuz sifati va muloqot davomida fikrni aniq ifodalash qobiliyatidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Jalolov J.J. – “Chet til o‘qitish metodikasi”. Toshkent: O‘qituvchi, 2012.
2. Hoshimov O‘., Yoqubov I. – “Ingliz tili o‘qitish metodikasi”. Toshkent: Sharq, 2013.
3. Mahkamov K.M. – “Zamonaviy pedagogik texnologiyalar”. Toshkent: Fan va texnologiya, 2018.
4. Ishmuhamedov R.J., Abduqodirov A.A. – “Ta‘limda innovatsion texnologiyalar”. Toshkent: Iste‘dod, 2019.
5. Saidahmedov N. – “Yangi pedagogik texnologiyalar”. Toshkent: Moliya, 2017.
6. Tolipov O‘., Usmonboyeva M. – “Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari”. Toshkent: Fan, 2015.
7. Tolipov O‘., Usmonboyeva M. – “Pedagogik texnologiya: nazariya va amaliyot”. Toshkent: Fan, 2017.

8. Muslimov N.A. – “Kasb ta’limi pedagogikasi”. Toshkent: Fan va texnologiya, 2016.
9. Azizxo‘jayeva N.N. – “Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat”. Toshkent: Cho‘lpon, 2018.
10. Ochilov M. – “Yangi pedagogik texnologiyalar”. Toshkent: O‘qituvchi, 2016.
11. Xasanboyev J., To‘raqulov X., Alqarov I. – “Pedagogika”. Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
12. Raximov S.S. – “Ta’limda interfaol metodlar”. Toshkent: Tafakkur, 2021.
13. Xodjayev B.X. – “Umumiy pedagogika nazariyasi va amaliyoti”. Toshkent: Sano-standart, 2017.
14. Nurmuhamedova M.H. – “Chet tillarni o‘qitishda innovatsion yondashuvlar”. Toshkent: Tafakkur, 2021.
15. O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta’lim vazirligi – “Chet tillarni o‘qitishning zamonaviy metodlari”. Toshkent, 2022.